

Rådsryska militärbaser

på Saaremaa, Hiiumaa och i Paldiski.

Fr. o. m. den 24-28 ds ha intensiva förhandlingar pågått mellan utrikeskommissarie Molotov och Estlands utrikesminister K. Selter jämte professorerna Piip och Uluots. I förhandlingarna deltog även Stalin och Mikojan. Underhandlingarna slutfördes den 28 ds genom undertecknadet av ett fördrag om ömsesidigt bistånd jämte handelsfördrag.

Fördraget har följande lydelse:

Rådsryska regeringen å ena sidan och Estlands statspresident å andra sidan,

önskande utvecklade vänskapliga förbindelser, som upprättats genom fredsfördraget den 2 februari 1920, och vilka grunda sig på oberoende statlig självständighet samt på den förutsättningen, att den ena ej inblandar sig i den andras inre angelägenheter;

samt erkännande, att fredsfördraget av 2 februari 1920 och non-agressionspakten av den 4 maj 1932 allt fortfarande gälla såsom säker grund för bägge parternas ömsesidiga förhållande till varandra;

och övertygade om nödvändigheten att de bägge parternas intresse kräver ett noggrant fastställande av villkoren för den ömsesidiga säkerheten;

funno de det vara nödvändigt att sluta följande fördrag om ömsesidigt bistånd och utsågo därtill till sina ombud: Rådsrysslands regering — ordföranden i folkkommisariernas råd och kommissarien för utrikesärenden Molotov,

Estlands statspresident — utrikesminister Selter, vilka överenskommo om följande:

Art 1. Båda parterna förbinda sig att lämna varandra ömsesidigt bistånd av vad slag det än månne vara, däribland även militärt, i fall av direkt aggression eller angreppshot från någon europeisk stormakt mot någon av parterna, vare sig det gäller mot Östersjökuster eller mot deras landgränser genom lettiskt territorium, likaledes mot de i art. 3 nämnda baserna.

Art. 2. Rådsryssland förbinder sig att åt Estlands krigsmakt lämna hjälp i form av vapen och andra krigsförnödenheter på gynnsamma villkor.

Art. 3. Republiken Estland tillförsäkrar Rådsryssland rätt att på de estniska öarna Saaremaa, Hiiumaa och i staden Paldiski innehava baser för krigsflottan samt ett visst antal flygfält för luftstridskrafterna på lämpliga arrendevillkor. Basernas och flygfältens noggranna läge avskiljes och deras gränser fastställas genom ömsesidig överenskommelse.

Till skydd för flottbaserna och flygfälten äger Rådsryssland rätt att i de sektorer, som upptagas av baserna och flygfälten, hålla ett fast begränsat antal land- och luftstridskrafter, vilkas maximiantal fastställs genom särskild överenskommelse.

Art. 4. Bägge parterna förplikta sig att ej sluta några förbund eller ingå i koalitioner, vilka äro riktade mot den ena parten.

Art. 5. Genomförandet av i frågavarande överenskommelse får på intet sätt kränka parternas suveräna rättigheter, i synnerhet deras ekonomiska system och statsförfattningens struktur.

Sektorerna, som äro avsedda för baserna och flygfälten (art. 3) förbli estniskt territorium.

Art. 6. I frågavarande överenskommelse träder i kraft efter utväxlingen av ratifikationsurkunderna, som äger rum i Tallinn under loppet av sex dagar, räknat fr. o. m. dagen för undertecknadet av denna överenskommelse.

Föreliggande fördrag äger giltighet i tio år, varvid, i den händelse ena parten ej uppsäger fördraget ett år före dess utgång, dess giltigt automatiskt förlänges med fem år.

Art. 7. Föreliggande fördrag är upprättat i tvenne original, på estniska och ryska språken.

Moskva den 28 september 1939.

Undertecknat

W. M. Molotov. K. Selter.

Handelsfördraget.

Handelsfördraget förutser $4\frac{1}{2}$ ggr större livaktighet i det ekonomiska utbytet mellan Estland och Rådsryssland och fastställer omsättningen mellan de båda länderna till 39 milj. kronor.

Rådsrysslands möjliggör transit av estniska varor på ryska järn- och vattenvägar till Murmansk, Soroka och Svarta havet.

Handelsfördraget förutser även en betydande ökning av den ryska transitohandeln genom estniska hamnar.

Folkhögskolans nya statuter.

Administrationen mera officiell.

Såsom redan omtalats i senaste numret av "Kustbon" kommer ledningen för "Birkas Svenska Folkhög- och Lantmannaskola" att omorganiseras. Ledningen kommer hädanefter i st. f. "Svenska Odlingens Vänner i Estland" att händhavas av en stiftelse "Stiftelsen Birkas svenska Lantmannas och Folkhögskola", den officiella estniska benämningen lyder "Sihtasutis Pürksi rootsi Põllunduskool ja Rahvaülikool". Orsaken till denna omorganisation är inget påhitt varken av S. O. V. eller annars av estlandssvenskarna, ehuru S. O. V. själv skött om ombildningen hos myndigheterna. Vi har i detta fall måst följa lagens föreskrifter. Alla mera betydande föreningsskolor och andra privatskolor i Estland, som fortfarande vilja åtnjuta statsunderstöd från estniska staten, böra nämligen ställas under en statskontrollerad stiftelseorganisation. S. O. V. hade icke råd att avsäga sig det estniska statsanslaget för Birkas räkning, som under tidigare år i form av lärarlöner utgjort omkr. 5000 kr. årligen. Dessutom disponerar skolan Birkas gård, c. 90 ha och byggnader, som tillhöra staten. Något som helst men kommer skolan emellertid icke att ha av den vidtagna förändringen i dess administration. Tvärtom kommer funktionen att bli stabilare. Det är huvudsakligen våra egna svenska krafter, som även i fortsättningen komma att leda verksamheten.

Stiftelsens sammansättning är enligt § 8 i stadgarna följande:

1. Kultusministeriet deltagar med 1 ombud.
2. Kommunerna Vormsö, Nuckö o. Rikull 1 ombud.
3. Föreningen S. O. V. 3 omb.
4. Estlands Sv. Lärarförbund 2.
5. Elevförbundet "Birkasvännerna" 2 ombud.
6. Sv. Folksekreteraren å ämbetsvägnar 1 ombud.
7. Skolans rektor å ämbetsvägnar 1 ombud.

Summa 11 ombud.

Denna sammansättning kan ökas med ombud från organisationer och även enskilda personer, som årligen understöda företaget med minst 500 kr. eller lämna ett engångsunderstöd av

minst 2000 kr. Om resp. engångsunderstöd överstiga 3000 kr. eller 5000 kr. berättigar det till 2 resp. 3 ombud. Det är likväl stiftelsen själv, som avgör, om och vilka organisationer böra få vara med. Lagen tillåter emellertid icke, som naturligt, utlänningar att direkt deltaga, vilket vi ju annars hade önskat beträffande svenska medborgare. Birkas rektor får naturligtvis å tjänstens vägnar vara med.

Stiftelsen kommer naturligtvis också att ha en styrelse etc., som sköter om det löpande arbetet, vilket allt stipuleras i stadgarna. Icke heller har man försummat ta med, huru förfara med egendomen, om stiftelsens verksamhet av någon avdelning skulle upphöra. Rättigheterna och ansvaret äro emellertid större än i en vanlig förening. Den hör egentligen till någon kategori av självstyrelserna.

Grundkapitalet utgöres av Birkas alla inventarier — levande och döda — samt skolans hela inredning för övrigt, som allt av S. O. V. överlämnas till stiftelsen. Kanske staten se'n också så småningom säljer eller donerar hela gården till stiftelsen för skolans räkning.

Stiftelsen äger naturligtvis också rätt att upprätta även andra skolor, framförallt för befrämjande av fackutbildning, men även allmänbildande undervisningsanstalter.

§ 1 lyder: Stiftelsens ändamål är att befrämja och sprida jordbruks- och hushållsfackutbildning ävensom allmänbildning bland ungdomen av den svenska minoriteten. Undervisningen försiggår på elevernas modersmål och riksspråket enligt och inom i lagen angivna grunder och gränser.

Vi hoppas livligt, att den nya organisationen kommer att vara till gagn för estlandssvenskarna i deras kulturarbete.

N. B.

De bortförda marinsoldaterna åter hemma.

De båda marinsoldaterna, som ofrivilligt måste följa med den polska u-båten vid dess flykt från Tallinn, anlände med flyget på söndagen via H:fors.

Svensk ångare topederad utanför Norges sydkust.

Lastångaren Gertrud Bratt av Göteborg har enligt Norsk Telegrambyrå på söndagsförmiddagen sänkts av en främmande u-båt 10 à 12 sjömil utanför Jomfruland. Besättningen har räddats.

Gertrud Bratt var på väg till Bristol med trämassa från Norrköping och Norrsundet. Besättningen uppgick till 18 à 20 man. Fartyget måtte 1,519 bruttoton. Enligt vad flera av marinens kustvaktpersoner meddelat blev Gertrud Bratt sänkt vid 1/2-tiden på dagen av en tysk u-båt, vilken antagligen assisterades av en flygmaskin, cirka 15 sjömil syd om Jomfruland. Fartygets livbåtar sattes ut före sänkningen. Norska torpedbåtar och flygplan gingo ut till hjälp och besättningen från den svenska ångaren togs upp av tullkryssaren T II. som förde den till Langesund.

I Haapsalu-viken ovanligt lågt vattenstånd.

Rätt ovanligt för den här årstiden är det låga vattenståndet i Haapsalu-viken. I motsats till föregående höstar, då högvattnet t. o. m. översvämmat gamla hamnen och promenaderna, är där emot i år bottengyttnan framme på somliga ställen. Inte ens normalt vattenståndet under somrarna brukar vara så lågt som det nu är under hösten. Om minskningen av vattenmängden kommer att fortskrida i samma tempo, finns snart fara för, att mindre bukter komma att försumpas och växa igen. Stadsförvaltningen har därför tänkt på möjligheten att vid behov muddra viken.

Vid flygets ankomst möttes de av sina anhöriga och av representanter för marinmyndigheterna. Sedan de välkomnats av de sina, blevo de strax omhändertagna av sitt befäl för att anställa närmare förhör med dem.

Såsom bekant blevo de av polackerna på u-båten uppmanade att ca 8 sjömil från Gotlands kust stätta sig i en liten korkbåt och att ro i land på Gotland, där de strax omhändertogs av polismyndigheterna och efter undanstökandet av formaliterna tillåtos att resa hem.

Två finska ångare sänkta av tyska undervattensbåtar.

U-båtskriget har krävt sina första offer bland den finländska handelsflottan. Tyska u-båtar ha nämligen sänkt två finländska ångare — Walma från Helsingfors och Martti Ragnar från Lovisa. Martti Ragnar prejadades av en tysk u-båt natten till lördagen i Skagerrack 15 sjömil utanför den norska staden Arendal. Ångaren Walma uppbringades vid 3-tiden på lördagseftermiddagen av två tyska u-båtar utanför Smögen norr om Göteborg. Båda sänktes med dynamitladdningar som placerades i maskinrummet. Besättningarna från de båda ångarna bereddades tillfälle att gå i livbåtarna och rodde i land.

Orsaken till torpederingen upp-gavs i båda fallen vara att ångarna hade med sig cellulosa till en engelsk hamn och att cellulosa var krigskontraband.

Det är sålunda tre finländska fartyg som fallit offer för kriget. 10 september gick som bekant Olivebank på en mina vid Doggerbank varvid 14 finländska sjö-män satte livet till.

Tyskt bombplan beskjuter holländskt trafikplan.

På tisdagen den 26 ds angreps ett holländskt trafikplan vid Helgoland av ett tyskt bombplan, varvid en av passagerarna, en svensk undersåte, dödades.

Angreppet skedde på grund av misstag och Tysklands regering har framfört sitt beklagande över det skedda.

Utrikesministern i Moskva.

Utrikesminister Selter reste på onsdagen till Moskva. Med utrikesministern följde professorerna Piip och Uluots.

Resan företogs i samband med det nya handelsavtalet med Ryssland.

Dekret angående komplettering av lagen om rikets försvar.

På lördagen undertecknade republikens president ett dekret, vari medborgarna kunna åläggas att anskaffa reserver och förråd av lösegendom samt ger regeringen rätt att till landets försvar företaga rekvisitioner av fordon, fartyg m. m.

Warschau kapitulerade.

Tyska överbefälhavaren meddelade, att Warschau kapitulerat utan villkor. Staden torde överlämnas åt tyskarna den 28 sept. General Blaskowitz, har fått order att underhandla om stadens överlämnande.

Produktionen av motorbränsle ökas.

I samband med jordbrukets höstarbeten har efterfrågan av motorbränsle blivit livligare. I avsikt att tillfredsställa alla behov därav hava oljeproducenterna erhållit tillstånd att i handeln utsläppa sina reserver. På samma gång har finansministern föreskrivit oljefabrikerna att höja produktionen av motorpetroleum.

Ingen brist på tändstickor.

Under de senaste dagarna har det på flera håll undrats, huru det står till på tändsticksmarknaden, och huruvida man kan befara en brist på denna så viktiga vara. För att få ett tillfredsställande svar härpå hava intresserade kretsar vänt sig till vederbörande företag, där man förklarar, att det vore rentav otänkbart att det skulle uppstå brist på denna vara, då ju tändstickor hittills producerats så rikligt att omkring hälften av produktionen exporterats. Även för de för tändsticksproduktionen nödvändiga råvarorna är det sörjt. Virket växer i våra egna skogar, och av kemikalerna, som därtill behövas finnes förråd åtminstone för ett år framåt, även om exporten skulle fortgå utan inskränkning. Kompletteringen av dessa förråd möter ej heller något hinder under nuvarande förhållanden.

Tidsbilder.

Hästdroskan gick mitt itu.

Berlins droskkuskar ha i dessa bensinbristens dagar högkonjunktur, ehuru droskarna inte alltid äro ultramoderna.

Häromdagen gick sålunda en dylik droska av på mitten på en av Berlins största gator. Passageraren, en äldre dam, undgick o-skadad äventyret. Det visade sig att droskan varit i tjänst i 63 år, varför "katastrofen" ej får anses märklig.

Droskkusken själv hade tjänstgjort i 50 år och var mycket olycklig över ekipagets sammanbrott.

Italien outtröttligt i sin fredsaktion.

Nu, när den italienska fredsoffensiven drivits i samspel med den tyska genom propaganda, diplomati, presskampanjer och nu sist nått sin kulmen genom Mussolinis tal, väntar man i Rom på resultatet. Det verkar inte som om man väntade sig att krigslavinen, som kommit i rullning, nu plötsligt skall stanna, men man är övertygad om att ha fått folk att tänka litet varstans i Europa.

Det verkar som om man mera vädjat till de stora massorna av soldater som stå inför slakten än till regeringarna och man hoppas att vad som blivit sagt skall verka på djupet. Är då detta krig, som kommer att få en kontinent att förblöda, i grund och botten meningslöst? Även i dag fortsätter den italienska pressen att hamra i detta, det är meningslöst. Såväl västmakterna som Tyskland erkänna, att det i detta krig, när det slutkämpats, inte kommer att finnas segrare eller besegrade, bara den mest fruktansvärda och stumma förödelse.

I rapporterna till Rom från London och Paris söker man efter det minsta tecken, som kunde tyda på, att man i England och Frankrike i alla fall i grund och botten liksom hisnar inför vad som förestår; för varje timme som går innan jätteoffensiven och och massbombardemangen börja på allvar anser man här, att fredsoffensivens argument kommer allt tydligare att väcka eftertankens kranka blekhet. Även om Chamberlain och Daladier offentligt upprepat att ett vapenstillestånd nu är otänkbart, så hoppas man, att eftertanken skall fräta på krigslusten. Hbl.

Från västfronten.

Från västfronten meddelas våldsamma artilleristrider, varjämte en del mindre förskjutningar av ställningarna ägt rum. Över huvudtaget motses i militära kretsar en större aktivitet på västfronten, och i Frankrike förmodar man att tyskarna komma att tillämpa samma metoder som i Polen, dvs. med s. k. "blixtkrig", vilket består i snabb framryckning mot olika punkter.

Ännu en tredje polsk u-båt internerad i Sverige.

Från Stockholm meddelas, att polska u-båten "Zbik" uppenbarat sig i svenska vatten och internerats. U-båtens besättning, som uppgår till ett 50-tal man, har internerats tillsammans med besättningarna från de två tidigare u-båtarna.

Idet mörkaste England

England är sedan krigsutbrottet mörklagt nattetid. Särskilt i de stora städerna ha trafikanterna svårt att leta sig fram genom de kolsvarta gatorna. Det är inte ägnat att förväna att antalet trafikolyckor ökat väsentligt.

Myndigheterna fundera på att söka eliminera svårigheterna genom att låta installera blåa lampor utmed gatorna. Dessa lampor skulle snabbt kunna släckas i händelse av luftanfall. I väntan på att denna nyhet skall införas har man vidtagit vissa försiktighetsmått, särskilt med tanke på fotgängarna. Polischefen i Cheshire har t. ex. föreslagit att kvinnor och barn skola bära vita strumpor, varigenom man lättare skulle kunna se dem. Den vita färgen återfinnes f. ö. på alla trafikledare och på träden utmed landsvägarna. Folk ha också i allt större utsträckning börjat skaffa sig vita handskar. I nödfall virar man en vit näsduk kring armen. Vita paraplyer och vita promenadkäppar säljas i affärerna.

Fotgångare få icke använda ficklampor, men man håller på med att utexperimentera en särskilt väl avskärmad lampa, som eventuellt kommer att få brukas.

Utländska sommargäster lämnade i Estland 689.500 kr.

Trots de kritiska förhållandena i Europa, kunna dock våra kurorter med tillfredställelse blicka tillbaka på den gångna säsongen. I de fyra större kurorterna — Pärnu, Narva-Jõesuu, Haapsalu och Kuressaare, utgjorde badgästernas totalantal 21.928. Motsvarande siffra för 1938 var 19.307. Av badgästerna voro 6895 utlänningar, därav 3602 svenskar, 1417 finnar, 739 letter, 425 tyskar och övriga nationer tillsammans 812.

Enligt uppgifter från Turistinstitutet, har Pärnu haft de flesta

utländska sommargästerna, nämligen 56,5%, medan Narva-Jõesuu endast hade 12,6% utlänningar. Svenskarna tyckas trivas i Haapsalu, letterna åter i Kuressaare.

Om man beräknar, att varje utländsk sommargäst gett ut ca 100 kr. under vistelsen här, så få vi följande siffror: i Pärnu lämnade utl. sommargäster 459.200 kr., i Narva-Jõesuu 97.700 kr., i Haapsalu 93.200 kr. och i Kuressaare 29.400 kr. Sammanlagt skulle alltså de utländska sommargästerna ha gjort av med 689.500 kr. i Estland. Här tillkommer dessutom pengar som lämnats av sommargäster i andra mindre badorter och sådana som vistats under kortare tid i Tallinn. Vid jämförelse med 1938 års sommarsäsong, kan man konstatera, att turismen under den gångna sommaren varit betydligt intensivare.

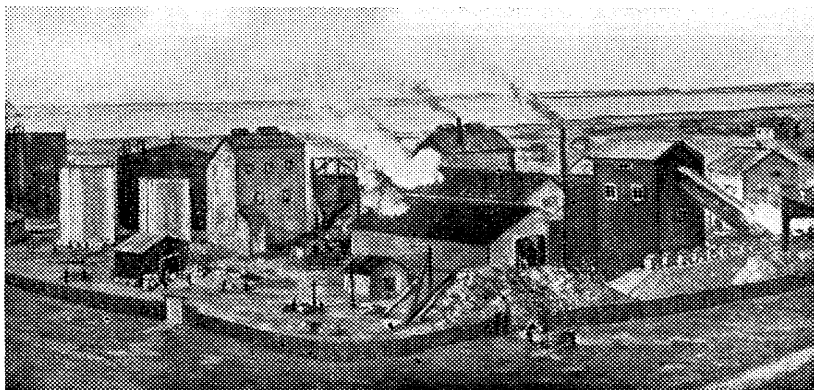
Stormen förstörde bottengarn

I slutet av förra veckan förstörde den hårda stormen bottengarn vilka voro utlagda utanför Spithamn. Fiskarnas förlust uppgår till ca 600 kr. Bottengarnen ägdes av fiskare från Haapsalu vilka vistats där redan en längre tid. Det hörs, att dessa fiskare haft en synnerligen god fångst, främst ål och sik, så att uppköpare från när och fjärran letat reda på Spithamn.

Prenumerera på Kustbon!

Estländska Oljeskifferkonsortiet — Sillamäe

Kontor: Väike Karja 1

Första inhemska bensinfabriken.

Tillverkar: bränn- och impregneringsolja, bitumen och bensin.

Utgivare:
Svenska Odlingens Vänner

REDAKTION:

A. Stahl, ansvarig red.

E. Nyman, red.-sekr.

Rüütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr. 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 " " 1:—	1/2 " " 2:—

Tredubbla spärrar skydda Tysklands hamnar.

Minor, nät och motortorpedbåtspärrar.

De tyska hamnarna äro effektivt skyddade mot angrepp från fientliga krigsfartyg, framhåller Hamburger Fremdenblatt. Utanför varenda viktig tysk hamn har utlagts en tredubbel spärr.

Denna består ytterst av minspärr, därnäst en nätspärr för undervattensbåtar och längst in en ytspärr för de snabbgående motortorpedbåtarna, som gå klara för både näten och minorerna. Samtliga spärrar äro försedda med mycket smala inseglingsleder, vilka emellertid stängas på natten och vid varje signal om fara. Man famhåller, att det är praktiskt taget omöjligt för ett fientligt fartyg att komma igenom dessa spärrar, och skulle det ändå lyckas, har man speciella säkerhetsanordningar i beredskap i själva hamnen (Scannews).